

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

Servei Educatiu del Berguedà

Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica del Berguedà B-18

**PROJECTE PEL CURS 2009 - 2010: EDUCACIÓ INCLUSIVA I
COMPROMÍS SOCIAL**

**EAP DEL BERGUEDÀ
juny de 2009**

ÍNDEX:

Servei Educatiu del Berguedà.....	1
ÍNDEX:.....	2
INTRODUCCIÓ.....	2
1.MARC CONCEPTUAL.....	4
2.DISENY DE LA PROPOSTA.....	13
2.1.ELS INTERCANVIS ENTRE CENTRES DE CULTURES DIFERENTS I EL CONEIXEMENT DELS POBLES DEL MÓN.....	16
2.2.EL TREBALL PSICOPEDAGÒGIC PER A L'ADEQUACIÓ A LA DIVERSITAT A LES AULES ORDINÀRIES.....	23
2.2.1.Tasques	23
2.2.2.Organització de l'aula.....	24
2.2.3.Dinàmica de l'aula.....	25
2.3.ELS GRUPS DE FORMACIÓ DOCENT.....	30
2.3.1.Equips directius.....	30
2.3.2.Ús de les TAC i mitjans de comunicació.....	32
2.3.3. Educació infantil.....	33
2.3.4. Educació primària.....	34
2.3.5.Calendari de les sessions de treball:	35
3.RELACIÓ DE CENTRES IMPLICATS.....	36
4.BIBLIOGRAFIA.....	37

INTRODUCCIÓ

El projecte d'educació inclusiva al Berguedà per al curs 2009 - 2010 contempla diverses parts:

La *primera* pretén aportar un marc conceptual, que orienti sobre la proposta inclusiva, per ajudar a entendre millor què volem dir quan parlem d'educació inclusiva i què entenem quan parlem d'inclusió.

Està feta amb voluntat de clarificar cap on avancem des d'una visió global.

En la *segona* part proposem un escenari de treball que ens faciliti l'aplicació pràctica que pretenem portar a terme a les escoles implicades de la comarca. Precisem les temàtiques de treball pròpiament psicopedagògiques en que aprofundirem per a millorar l'adequació a la diversitat a les aules ordinàries, amb l'objectiu d'aconseguir una educació de major qualitat per a tothom, o sigui, una educació més ajustada a tot l'alumnat, en un marc ordinari. És la manera de concretar la proposta inclusiva durant el curs 2009 – 2010 a la comarca.

Finalment fem referència als quatre grups de treball intercentres, als centres educatius implicats en el projecte i a bibliografia que pot ser d'utilitat.

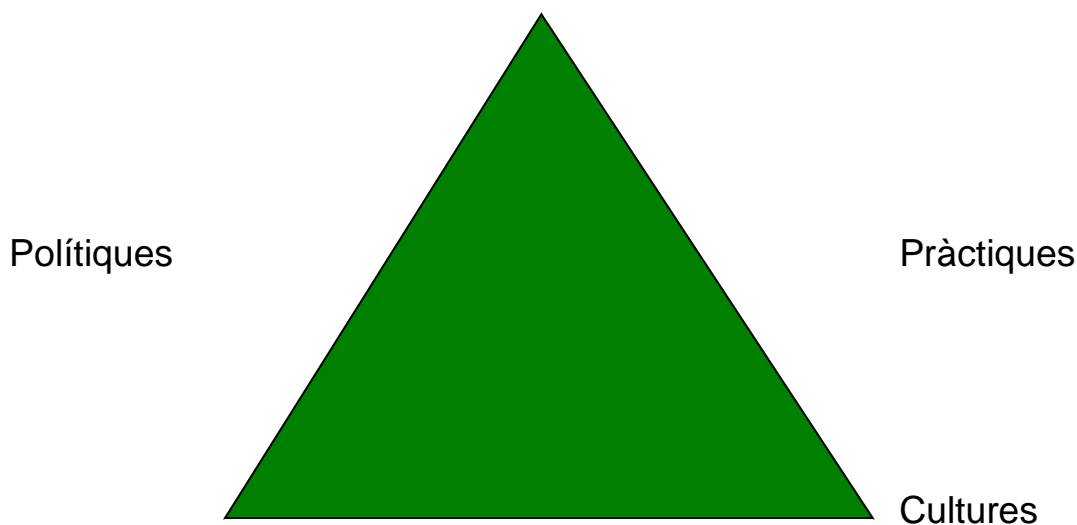
Els objectius generals que pretenem, en síntesi, serien millorar l'atenció a la diversitat des d'una proposta inclusiva, que emfasitza el treball a les aules ordinàries, la cooperació en l'alumnat i el treball en els equips docents.

1. MARC CONCEPTUAL

Seguint el pensament d'Ainscow i Booth, la inclusió és una manera d'entendre l'educació, que pretén que tot l'alumnat tingui accés a un aprenentatge de qualitat i a la participació en els contextos ordinaris. D'aquesta manera d'entendre l'educació, i més en general, els contextos socials, se n'ha de derivar la planificació de les actuacions que la facin possible. Aquesta planificació s'ha d'aplicar amb el rigor necessari per avançar en la inclusió. Els autors esmentats proposen veure la inclusió a partir de tres dimensions:

1. **La concepció inclusiva** és la manera d'entendre l'educació. Ells en diuen les *cultures inclusives*. És el sistema conceptual, els valors, que fonamenten les propostes educatives. És la base on ha de partir l'organització educativa més adequada i les pràctiques més encertades per a donar una resposta educativa òptima per a tot l'alumnat.
2. **L'organització** més adequada de l'educació per avançar en el model educatiu inclusiu i en els valors que se'n desprenen. És el que els autors citats n'han dit *polítiques inclusives*: l'organització dels centres i de les comunitats educatives, tenint com a horitzó la inclusió de l'alumnat. L'organització es pot circumscriure a les aules ordinàries, als centres, a les comunitats educatives, i també, com desplegarem més endavant, a contextos més generals.
3. **Les pràctiques** educatives és el treball a les aules i les actuacions educatives que es realitzen al centre, en el context familiar i en les comunitats educatives on viuen els i les alumnes. En ocasions, poden tenir lloc en zones allunyades del territori, si es tracta, per exemple, d'un intercanvi amb un centre d'un altre país o bé un agermanament.

fig. 1: *Dimensions de la millora escolar (Índex per a la Inclusió. Ainscow i Booth).*

- . *Crear cultures inclusives: actituds, valors, sistemes conceptuals inclusius.*
- . *Generar polítiques inclusives: organització de les aules, dels centres...*
- . *Desenvolupar pràctiques inclusives: que permetin aprendre tothom dins les aules.*

Treballar en aquestes tres dimensions es pot entendre com una manera d'avançar cap a l'educació com a ciutadans i ciutadanes compromesos amb el món; com una manera d'avançar en l'educació de l'alumnat, de tots els agents educatius que estem implicats en l'educació i del col·lectiu social en general. Perquè totes i tots som responsables de les temàtiques vinculades al compromís amb l'altre i amb la sostenibilitat dels nostres contextos, propers i llunyans. En aquesta part obrirem la visió del món compromesa amb els altres i amb la temàtica de la sostenibilitat, i posteriorment desplegarem la proposta de treball concreta, que tindrà com a escenari de fons aquesta voluntat d'avenç cap a la ciutadania global. Perquè la inclusió afecta la societat en el seu conjunt.

Ens podem plantejar com a horitzó l'educació de qualitat per a totes i tots. Això ja és un repte important. Però podem fer un salt en la formulació i plantejar no només una educació qualificada per a totes i tots, sinó també amb totes i tots. Aquest gir implica eliminar barreres per a l'aprenentatge i la participació, i incorporar l'alumnat en tant que partícip actiu en l'avenç de l'educació; i igualment suposa incorporar les famílies, els ajuntaments, les aportacions sistemàtiques de les universitats, dels autors i autores amb més capacitat de fer avançar l'educació. En definitiva, suposa tenir presents tots els agents educatius. Però encara es pot fer un nou salt en la comprensió de la inclusió si entenem que la inclusió educativa és una part del què hauria de ser la inclusió plena dels col·lectius socials. Aquest nivell de comprensió ens aboca a la voluntat d'avançar cap a societats més inclusives, que necessàriament han de ser més justes, equitatives i solidàries. Si bé aquest horitzó queda fora de les nostres possibilitats, és perfectament possible assumir, des dels centres, el compromís d'avançar-hi.

La concepció inclusiva de l'educació, la concepció inclusiva del món

La inclusió s'havia associat a l'alumnat que presenta "necessitats educatives especials". No obstant, per molts autors actuals la inclusió fa referència a l'educació de tots els infants i joves. Ainscow i Booth defineixen la inclusió educativa com un moviment que apunta a *treure barreres per a l'aprenentatge i la participació* de tot l'alumnat. Aquesta definició no posa l'èmfasi solament en els aprenentatges, sinó també en la participació. La inclusió suposa, per aquests autors, una proposta que vincula la millora dels aprenentatges per a tothom i l'augment de la participació dels diferents agents educatius, entre els quals hi ha, especialment, l'alumnat. La participació de l'alumnat s'ha de donar a les aules, als centres i a la comunitat en general. Participació en la manera d'entendre l'educació, en el currículum i en la comunitat. Això suposa crear contextos d'aprenentatge que ho facin possible i fomentar la participació i la implicació del l'alumnat a les aules, als centres, a la comunitat pròxima i al món en general, a través de converses, assemblees, consell de delegats etc. I requereix també, com hem dit, la participació de tots els agents de la comunitat educativa.

Valors inclusius

La proposta inclusiva és una forma de millorar els centres i les comunitats d'acord amb uns determinats valors, que haurien de compartir docents i professionals implicats directament en l'educació, alumnat, famílies i comunitat en general. Avançar en els valors inclusius és un requisit bàsic per a fonamentar les propostes de millora i l'aplicació d'aquestes propostes. Els valors són a sota de les accions i dels plans d'acció. En tot cas, la inclusió es deriva d'una posició ètica, que es basa en els drets humans i en el criteri d'equitat, en la participació, i en la solidaritat i el compromís amb l'altre. La inclusió és un dret humà vinculat a la justícia social.

Un dels valors que sostenen la proposta inclusiva és, sens dubte, la *justícia*. Tothom té dret a una educació de qualitat i ningú en pot ser exclòs per raons de discapacitat o de qualsevulla altra diferència. Actuar en base a aquest valor vol dir també acceptar una distribució equitativa dels recursos existents, que té en compte, alhora, les necessitats específiques de cadascú.

La proposta inclusiva requereix necessàriament avançar en la *participació* de tot l'alumnat, en el currículum, en la pròpia educació, i en la vida social a l'aula, al centre, a la comunitat propera i, en el possible, en contextos més amplis. Suposa l'accés a la participació equitativa, en un marc de convivència democràtica, que possibiliti a cadascú ser membre actiu dins els centres i en les relacions que s'estableixin amb l'exterior: dins de cada centre, a través d'activitats extraescolars, Consell d'Infants o projectes que suposin actuar en contextos més amplis.

També és essencial a l'educació inclusiva la *solidaritat i el compromís* amb l'altre i amb el món. Compromís en tant que ciutadanes i ciutadans solidaris, a favor de la justícia, l'equitat, el respecte i l'ús de la dialògica com a forma d'avançar com a ciutadans, partícips en un món sostenible.

Ciutadania global

Com diuen Booth i Ainscow en l'”Índex”, s'ha de reconèixer que la inclusió en educació és un aspecte més de la inclusió en la societat. La inclusió reclama l'atenció de tots els sectors socials i polítics. Els valors inclusius i la proposta inclusiva es pot entendre emmarcada en els entorns educatius, però també és extrapolable a les societats en el seu conjunt. Els contextos educatius poden generar exclusions. Les estructures socials de vegades també, i ho fan. Poden ser exclusions socials. Poden ser exclusions econòmiques. L'empobriment d'una part dels ciutadans, dels països, o l'atur serien clares formes d'exclusió. Hi ha formes de govern que mantenen exclosa la ciutadania de la participació. Hi ha països que posen obstacles a altres països per exercir plenament el dret a la seva sobirania. En molts països existeixen obstacles per a la plena participació ciutadana de la dona. L'avenç cap a la inclusió estaria a la base d'aquestes temàtiques, referides als contextos socials. L'educació per a la inclusió pot i ha de fer més crítics l'alumnat i tots els agents educatius en aquestes temàtiques per a disposar-los cap a un canvi social. Els sistemes d'educació tenen un paper indispensable per avançar cap a aquest objectiu, si més no educant per a la participació activa de tots els agents socials i polítics.

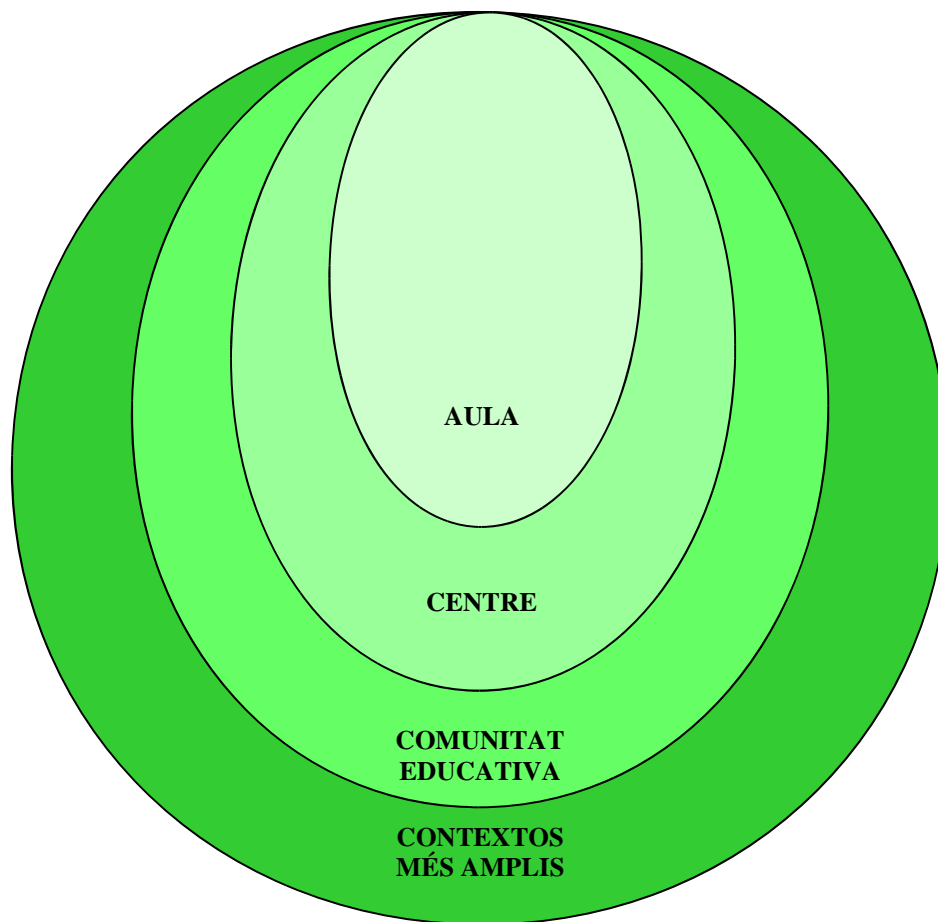
La inclusió social és, a inicis del segle XXI, un autèntic repte, perquè no ha de limitar-se a proporcionar oportunitats de desenvolupament personal als ciutadans dels nostres països, sinó que ha d'impulsar iniciatives al servei de la ciutadania global i de la sostenibilitat de tots els contextos: reducció de la pobresa, redistribució dels recursos i millora de les condicions de vida de tothom. Entenent que hi ha una clara connexió entre l'exclusió acadèmica i l'exclusió social. De fet, l'educació, en el sentit més ampli del terme, és un factor fonamental per aconseguir l'equitat social, la participació i la solidaritat.

Per aquestes raons, l'educació inclusiva, entesa en termes amplis, s'ha de considerar indissociablement vinculada també a l'avenç en la competència social i ciutadana, i al coneixement i la interacció amb el món físic. D'aquesta manera prenen relleu, entre altres temes, els intercanvis entre centres i comunitats, els projectes de cooperació, els projectes de participació democràtica a l'escola i a la comunitat o la temàtica de la sostenibilitat.

Aules, centres, comunitats, context global

Pretenem planificar i portar a la pràctica una proposta basada en aquesta concepció de l'educació. Aquesta pretensió aboca a repensar l'organització i la pràctica a les aules, als centres, en les comunitats educatives i en el context global:

(Fig. 2: organització i pràctica a les aules, centres, contextos educatius i en contextos més amplis).

Aules

Les aules ordinàries constitueixen un dels escenaris educatius on ha d'aprendre tot l'alumnat. Per tant, el repte, certament difícil, passa per avançar en unes propostes educatives que permetin fer *competents* a totes i tots els alumnes. Per això es pot optar, moltes vegades, per organitzar les unitats de programació amb activitats obertes, en el sentit de resolubles des dels diferents nivells i ritmes de l'alumnat. Un exemple clar d'aquestes activitats és la construcció

de textos de diferents models, que fa anys que hem sistematitzat a les aules.

Les activitats de l'aula han de tenir un *sentit*, han de servir per a alguna finalitat: escriure contes o notícies per a publicar-los, cartes per a mantenir correspondència... L'ús habitual de les TAC se'ns presenta com un recurs imprescindible.

L'increment de l'*autonomia* de cada nen i cada nena aboca a cedir-los part de les decisions. Per exemple, sobre quins temes, quins models textuais decideixen treballar.

L'avenç en la *participació* de l'alumnat obliga a fer-los partícips en la tria dels continguts que es treballen. El treball per projectes obre possibilitats en aquest sentit.

L'accés a la participació aboca a organitzar els projectes i les activitats tenint en compte el foment de la interacció entre iguals i el *treball cooperatiu*.

La participació en tant que membres d'una comunitat i en tant que ciutadans del món suposa avançar en les temàtiques esmentades sobre *ciutadania* i interacció amb el medi: interculturalitat, intercanvis amb altres comunitats, consum responsable, etc.

Per avançar en aquesta transformació és necessària una visió clara de la proposta i de l'horitzó cap on es dirigeix, una ajustada planificació de l'aula i una gestió dels processos d'ensenyament-aprenentatge que permetin posar-la a la pràctica de manera efectiva. Requereix un treball sobre *estratègies de gestió de l'aula*.

Centres

L'avenç en la proposta inclusiva està íntimament vinculat amb la sistematització del *treball en equip dels docents* per a elaborar les programacions, treballar les temàtiques educatives més significatives i avaluar la pràctica a les aules. El treball en equip es converteix en l'eina bàsica per a sistematitzar les relacions col·laboratives, de mutu suport entre els professionals.

Les *assemblees de classe* i el *consell de delegats i delegades* han de desprendre's d'una organització democràtica, possibilitadora de la participació significativa de l'alumnat. La significativitat ha de desprendre's de continguts temàtics dels quals l'alumnat té competències per a fer-se'n càrrec i disposar de suficient capacitat decisòria, o si més no d'intervenció. El sentit pot venir de la participació democràtica al centre educatiu i més enllà del centre.

A la base d'aquestes transformacions hi hauria d'haver el *projecte educatiu*, elaborat amb la finalitat que esdevingui un autèntic marc de referència, un pol de tensió entre allò que el centre és i allò que aspira a ser.

Comunitat educativa

La implicació en la proposta inclusiva no es limita a l'alumnat i als docents, sinó també a tots els *agents educatius* de la comunitat propera amb autèntica disponibilitat a col·laborar en la millora educativa. Per tant, cal tenir en compte les famílies, les AMPA, els ajuntaments, les entitats esportives, la ràdio i premsa locals, etc.

Ahora, una altra línia d'acció és el treball entre centres educatius propers, per a sistematitzar els *intercanvis* d'experiències, de bones pràctiques i possibilitar la construcció de propostes educatives conjuntes. Per exemple, treballar projectes entre centres, sistematitzar l'ús de les videoconferències...

També dins una mateixa comunitat educativa escau aprofundir en el *treball en xarxa*, que inclogui professionals del camp de l'educació, sanitat de serveis socials i altres que puguin aportar el seu punt de vista per a la millora de l'educació.

Contextos més amplis

Més enllà de la comunitat educativa on viu i aprèn l'alumnat, necessàriament s'ha de tenir en compte el *món*, com a context global on vivim i aprenem. La mateixa proposta inclusiva ens ha vingut de països allunyats al nostre, d'autores i autors europeus i americans, dels quals estem incorporant nous sistemes conceptuals, organitzacions innovadores i pràctiques que les

materialitzen. La globalització també s'ha donat en el món educatiu. L'obertura a les propostes educatives dels països i els autors més prestigiosos suposa una millora irrenunciable per a la qualitat educativa. D'aquí es desprèn la conveniència d'obrir canals de diàleg amb autors, universitats i pràctiques d'innovació reeixides.

L'obertura a l'alumnat dels contextos més allunyats passa per sistematitzar *intercanvis amb altres centres* educatius dels Països Catalans i d'altres països del món. Poden abocar-se a estudiar *altres cultures*, a projectes de cooperació, a favor dels drets humans, de la preservació dels recursos naturals escassos, del reciclatge, de l'impacte de la contaminació mediambiental en les accions humanes, del consum responsable, etc.

En tot cas, el repte és construir escoles on tot l'alumnat pugui participar de les activitats ordinàries i fer-se competent a partir dels quatre àmbits esmentats: aules, centre, comunitat i món en general.

2. DISENY DE LA PROPOSTA

Objectius

Els objectius que pretenem amb aquest projecte són:

- Millorar l'atenció a la diversitat dins les aules, centres i comunitats educatives.
- Ajustar objectius i activitats a tot l'alumnat de les aules.
- Sistematitzar el treball en equip dins el centre i entre centres.
- Aprofundir en metodologies diverses, especialment, en el treball cooperatiu a les aules i en la tutoria entre iguals.
- Donar més sentit a les propostes educatives que realitza l'alumnat.
- Avançar en el treball autònom de l'alumnat dins les aules ordinàries.
- Sistematitzar l'ús de les TAC i altres mitjans de comunicació per a donar difusió a les produccions de l'alumnat.
- Afavorir la participació de l'alumnat per mitjà de les assemblees i el consell de delegats i delegades.
- Augmentar la participació de les famílies.
- Aprofundir en el treball basat en tipologies textuais.
- Millorar l'organització dels centres per a una millor atenció a la diversitat.
- Sensibilitzar l'alumnat i la comunitat educativa en general com a ciutadans.

Competències

Amb aquesta proposta treballarem les competències següents:

Competència comunicativa, lingüística i audiovisual

- Saber comunicar-se oralment emprant diversos models textuais.
- Desenvolupar la comprensió escrita.
- Saber comunicar per escrit des de diversos models textuais.
- Saber emprar el llenguatge audiovisual i les TAC.

Competència artística i cultural

- Conèixer i valorar diferents manifestacions culturals i artístiques dins la cultura pròpia i en cultures allunyades.

Competència en el tractament de la informació

- Saber trobar i seleccionar la informació pertinent.
- Desenvolupar la capacitat crítica davant la informació a l'abast.
- Transmetre la informació de manera adequada per diferents canals.

Competència d'aprendre a aprendre

- Adquirir coneixements a través de la interacció amb els iguals.

Competència d'autonomia i iniciativa personal

- Saber treballar de manera autònoma amb interès i iniciativa.

Competència social i ciutadana

- Comprendre la realitat social d'altres cultures, entenent-les a un mateix nivell de dignitat.
- Adquirir habilitats socials i ciutadanes.
- Mantenir una actitud solidària davant altres cultures.
- Valorar la societat plural.
- Mantenir una actitud respectuosa amb persones i comunitats diferents.
- Dialogar en termes d'igualtat amb col·lectius allunyats del nostre.

- Interessar-se i valorar les manifestacions culturals i les formes de vida alienes.
- Desenvolupar l'empatia.

Per això hem organitzat un context educatiu basat en dos temes complementaris, els intercanvis entre comunitats i centres, i el coneixement dels pobles del món. Aquest escenari ens permetrà planificar unitats de programació, que hem organitzat per trimestres. Al llarg de l'aplicació d'aquestes unitats podrem treballar un seguit de temes psicopedagògics, com són el treball cooperatiu, l'adequació de les programacions a la diversitat... que ens permetran ajustar millor el treball a les aules ordinàries a totes i tots els alumnes en contextos ordinaris. Paral·lelament portarem a terme l'acompanyament amb els quatre grups de treball amb docents, que fa anys que mantenim.

2.1. ELS INTERCANVIS ENTRE CENTRES DE CULTURES DIFERENTS I EL CONEIXEMENT DELS POBLES DEL MÓN

Pretenem continuar treballant l'adequació a la diversitat dins les aules ordinàries, des de l'àmbit de llengües, en base a unitats de programació que parteixin de les tipologies textuais, incorporant, entre altres, aquells models de textos propis de l'àrea llengua i de medi. Però com a teló de fons, com a escenari que doni sentit i que ens ajudi a avançar en l'educació com a ciutadanes i ciutadans, referenciarem les unitats de programació, en tots els centres interessats, dins la temàtica del coneixement dels pobles del món i dels intercanvis entre escoles de cultures diferents.

Entenem que hi ha un salt qualitatiu cap a la millora educativa si fem el pas de treballar la diversitat amb textos expositius, notícies, receptes de cuina, correspondència... posant-nos com a objectiu utilitzar-los per a conèixer i interactuar amb una altra cultura. Si la finalitat és conèixer una altra cultura, saber sobre les seves llegendes, contes populars, cançons, cuina, explicar com són les nostres, posar-nos en contacte amb ells per mitjà del correu electrònic o per correu postal... les unitats de programació poden adquirir un altre significat. I alhora, pot suposar un avenç en la comprensió d'altres realitats, en adquirir hàbits de ciutadania, afrontar millor la convivència, o mantenir una actitud de respecte i solidària amb els altres.

La proposta que presentem és genèrica. Per tant, s'ha d'adaptar a l'especificitat de cada centre, de cada cicle i de cada aula. Té en compte aquells centres que estan interessats a portar a terme un intercanvi amb un altre centre o comunitat de fora del nostre país; té en compte, també, els centres que, sense tenir previst de fer un intercanvi, estan interessats a aproximar-se a altres cultures, i també s'adequa a aquells centres que optin per mantenir un treball de llengua, sense emmarcar-lo en un intercanvi o en l'aproximació a altres pobles del món.

La proposta està organitzada al llarg d'un curs escolar, dividida per trimestres, en cadascun dels quals hi ha un desplegament dels models textuais que es podrien treballar. Hi ha més propostes a portar a terme de les que són possibles al llarg d'un curs, perquè

cada centre o cada cicle pugui escollir aquelles que més li interessin.

Durant el primer trimestre estan previstes unitats didàctiques de coneixement de l'altre centre amb qui es mantindrà l'intercanvi, o amb l'altra cultura que pretenem conèixer. El segon trimestre inclou unitats de programació sobre coneixement d'aspectes concrets de l'altre cultura, com són la cuina, costums, formes de vida, festes populars o llegendes. En el tercer trimestre es posa més èmfasi en la difusió per diferents canals de tot allò que s'ha après durant tot el procés, tot i que al llarg del curs s'anirà donant difusió del treball. Vegem, tot seguit, el desplegament de la proposta:

Primer trimestre

Inici

Abans d'iniciar el coneixement d'una altra cultura, el grup o grups classe hi han d'estar prou interessats. Les primeres activitats han de tenir com objectiu bàsic generar interès suficient de tothom. Si es pretén fer un intercanvi entre dos centres, se n'ha de poder trobar un altre que hi estigui interessat i arribar a uns acords de base. En aquest cas és millor haver fet els primers contactes el curs anterior. Pel què fa a la llengua, tenim accés a centres que ens hi puguem comunicar en català, castellà o anglès. Si no es pretén fer un intercanvi, no tenim limitacions pel què fa a la llengua.

Posta en comú dels coneixements inicials

En una assemblea o en una sessió de conversa a l'aula es pot optar per iniciar un diàleg sobre els coneixements previs que es tenen sobre la cultura que es vol estudiar, o el país on es pretén començar un intercanvi. Alhora es poden organitzar els temes que més interessaria conèixer.

Recollida d'informació

És possible desplegar, entre tota la classe, com es portarà a terme la cerca de la informació sobre la cultura, comunitat o escola escollida. Disposem de moltes i molt variades fonts:

- Utilitzar mapes per a ubicar físicament el territori.
- Buscar llibres o revistes que en parlin.
- Cercar a Internet.
- Veure pel·lícules i audiovisuals sobre el país o contrada que es vol conèixer.
- Demanar a les famílies si han viatjat al país que es vol estudiar, i si poden venir a explicar-nos el viatge i ensenyar-nos fotografies.
- Convidar a una ONG que estiguin en contacte amb el país.
- Convidar a l'escola a persones immigrades perquè ens expliquin del seu país.
- Escriure a l'escola amb qui es contactarà, si és un intercanvi, i demanar les informacions que més interessin.

A partir de segon cicle de primària, l'alumnat pot fer un treball en petits grups per recollir tot el llistat de fonts que se'ls acudeixin, fer-ne una posada en comú i prioritzar quines fonts s'utilitzaran.

Apropiació dels coneixements que aporten les fonts d'informació prioritzades

Identificades les fonts d'informació, la classe s'abocarà a llegir textos, mirar produccions audiovisuals o escoltar persones externes coneixedores del tema.

Elaboració de textos pertinents

Desplegarem deu textos possibles - sense la pretensió de fer un llistat exhaustiu -, perquè, en cada cas, es prioritzin els que semblin més pertinents:

Si es tracta d'un intercanvi, un dels primers textos necessàriament serà per a la **correspondència** amb l'altre centre. L'alumnat s'haurà de capacitar per gestionar el correu postal, si és necessari, i el correu electrònic. D'aquí se'n desprèn una unitat de programació d'una durada d'algunes setmanes, amb la finalitat d'aprendre o millorar l'escriptura de textos d'aquest model, que s'escriuran en català, castellà o anglès, depenent de l'escola on vagin dirigits. Les cartes poden servir, alhora, per informar i implicar en el projecte les famílies, els ajuntaments i altres entitats vinculades a l'educació.

(Veure les unitats de programació a la web, a *Projecte d'Educació Inclusiva*).

Les **notes** a les famílies, si bé suposen un text d'una considerable simplicitat, es poden treballar per a informar-les del procés i per a vehicular les comunicacions que faci falta. Tindran sentit en la mesura que pretenguin algun grau d'implicació de les famílies en la temàtica treballada.

Els **textos expositius** tindran una importància rellevant, pel fet que una bona part del coneixement de l'altre país o contrada s'organitza des d'aquest model. En cas que es tracti d'un intercanvi, l'interès per descriure el propi territori, geografia, costums, forma de vida, festes... es vehicularà a través de textos expositius; i treballar les formes de vida de l'altra territori, també. En tot cas, hi haurien dues grans vies de treball: elaborar textos expositius del propi país o contrada per a enviar-los als altres, o bé estudiar les formes de vida dels altres per a augmentar els coneixements de l'altra territori i cultura.

L'**autobiografia** seria un model textual adequat per donar-se a conèixer cadascú, en motiu d'un intercanvi.

La **conversa** a l'aula sens dubte ha de ser un element imprescindible per avançar en el coneixement de l'altre cultura, per a prendre decisions i gestionar l'avenç del treball.

Alguns temes es poden treballar en **assemblea**. Les assemblees poden ser un segon model textual oral que se sistematitzi. Es pot emprar per al seguiment del procés i per a prendre decisions entre tota la classe.

Amb motiu de la vinguda a l'escola de persones natives del país estudiat o coneixedores del territori, es poden treballar les **entrevistes**, per a recollir les seves aportacions d'acord amb aquest format.

En els centres que tinguin possibilitats, es pot emprar la **ràdio** per a difondre el projecte. A través d'aquest canal és possible explicar el projecte general que hi ha pretensions de treballar durant tot el curs, alguns continguts dels textos expositius o les entrevistes.

Alhora, es pot donar difusió a les produccions que vagin quedant acabades a través de la **revista digital i de la pàgina web del centre**. Aquests canals poden facilitar el seguiment per part de les famílies i també, si disposen d'Internet i es tracta d'un intercanvi, pot ser un vehicle de transmissió amb l'altra escola o comunitat.

Segon trimestre

Al llarg del segon trimestre alguns dels textos emprats durant el primer trimestre probablement s'hauran de continuar fent servir. Per exemple, la correspondència, si es tracta d'un intercanvi. Però se'n poden introduir altres de nous. En veurem quatre:

Els **contes i les llegendes** són molt propis de cada país. Es poden recopilar llegendes per a enviar a l'altra comunitat, o bé es poden estudiar les llegendes o els contes de cultures allunyades com un enriquiment a partir dels seus productes culturals.

Això mateix es pot fer amb les **cançons**: cada cultura té les pròpies cançons populars, que pot compartir amb les altres cultures. Es poden fer reculls de lletres de cançons i de cançons pròpiament dites per a traspassar a l'altra comunitat; o bé es poden recollir aquestes manifestacions populars per a valorar-les i disposar-ne.

La cuina és diversa segons les cultures. Les **receptes de cuina** representen un model textual a treballar i a compartir: podem aprendre receptes d'altres cultures i podem enviar les nostres. Com a fonts d'informació hi ha els llibres i revistes de receptes de cuina; però aquest text ofereix l'oportunitat que persones d'altres cultures vinguin als centres a mostrar com cuinen i a ensenyar-nos a fer alguns plats dels seus menjars.

Els **jocs** de la nostra cultura o de l'altra país poden ser objecte d'una altra unitat de programació vinculada al text instructiu: es poden recollir per escrit, en fotografies o dibuixos, enregistrats per aprendre dels jocs de l'altra cultura o per enviar els nostres al país que treballem.

En cas d'intercanvis, si l'altra escola té accés a Internet, la **videoconferència** suposaria la visualització directa de l'alumnat

dels dos centres. També es pot fer un enregistrament amb un DVD i enviar-lo a l'altre escola.

Tercer trimestre

Durant el tercer trimestre es poden treballar les **notícies**, relacionades, o bé amb l'intercanvi, o bé amb el país que es treballa. D'aquesta manera s'assegura l'ús de la revista digital. Dins les seccions de la revista hi pot haver l'apartat d'informacions a les famílies, la gastronomia, per a incloure-hi receptes de cuina, esdeveniments importants del país que es treballa, cartes enviades, reportatges, etc.

Els textos expositius i els reportatges permeten fàcilment treballar les **exposicions orals** de l'alumnat.

Les exposicions orals, amb un bon suport d'imatge, poden tenir un format de **conferència**. L'alumnat es pot fer competent per a fer conferències curtes, amb un auditori que, en el possible, pot incloure també a famílies.

Les **exposicions** de material del país treballat o de la comunitat on hi ha l'escola amb la qual es fa l'intercanvi poden tenir un interès suficient per a merèixer un escenari exterior al centre. Hi ha la possibilitat de fer una exposició amb imatges del país treballat, documentació, mostres de contes, llegendes, vestits, cuina, manifestacions artístiques o culturals.

La construcció de textos de **models textuais diversos**, a elecció de cada alumne, pot promoure el treball autònom i la decisió de cadascun de treballar en base al model que més li interessi. Aquestes produccions, en el possible, han de tenir algun tipus de difusió: per ràdio, revista digital, exposició oral, pàgina web del centre, etc.

Com a cloenda, es pot valorar la possibilitat d'organitzar una festa en el centre o entre diversos centres implicats, que es pot anomenar ***El dia del coneixement dels pobles del món***, amb participació de famílies i altres entitats, en la qual hi hagi:

- Una presentació on s'expliqui el sentit la jornada.

- Un col·loqui amb la participació de pares i mares immigrants de diversos països de continents diferents – països de l'Est d'Europa, de la Xina, de l'Índia, d'Amèrica del Sud, de països àrabs o de països subsaharians – on s'aporti informació de cada país i de cada cultura.
- Una part de conferències breus per part de l'alumnat.
- Una visita guiada a l'exposició de materials dels diferents països.

Aquesta sessió de treball es pot filmar i fer arribar a les escoles on es fa l'intercanvi, es pot portar a la ràdio i a la revista digital. Alhora, se'n pot fer difusió pels mitjans de comunicació convencionals (premsa local...), i treballar als centres amb el materials que han difós els mitjans de comunicació.

El diferents professionals del SE col·laboraran en aquest projecte segons el seu àmbit de treball específic: El CREDA aportarà especialment en la temàtica de llenguatge oral: conversa, exposicions orals, conferències, etc., i en temes d'expressió oral amb suport de mitjans de comunicació: ràdio i videoconferències. L'ELIC aportarà recursos sobre temes d'interculturalitat: materials per treballar els jocs, les cançons; tertúlies amb famílies de diferents cultures, tallers, etc. El CRP aportarà materials i recursos sobre els continguts treballats i gestionarà temes de formació que facin possible l'avenç en el projecte.

2.2. EL TREBALL PSICOPEDAGÒGIC PER A L'ADEQUACIÓ A LA DIVERSITAT A LES AULES ORDINÀRIES

Un dels reptes, certament difícils, per avançar en una escolaritat ordinària per a tothom és organitzar i gestionar les aules de manera que tot l'alumnat pugui beneficiar-se dels processos ordinaris d'escolaritat. Per això, aquest escenari s'ha d'organitzar de manera que permeti, amb uns mateixos continguts per a tothom i amb activitats que tot l'alumnat hi tingui accés, - amb els suports que calguin -, aconseguir que cada alumne progressi segons les seves possibilitats. Per això són necessaris recursos i procediments per a portar a terme una anàlisi de les tasques, de l'organització, i de la dinàmica de l'aula, i veure els aspectes satisfactoris i aquells que s'haurien ajustar, per a fer possible l'avenç en els aprenentatges de totes i tots dins les aules ordinàries. Aquest model no exclou que, en situacions excepcionals, es pugui complementar amb propostes que no es redueixen a la intervenció dins les aules ordinàries, - Aules d'EE... - si bé pretén exhaurir totes les possibilitats que ofereix aquest context més ordinari.

Per ajustar el treball de les aules ordinàries a la diversitat de nivells, ritmes i interessos dels alumnes aprofundirem en tres vies de treball: en les tasques que realitzen els alumnes durant la classe, en l'organització de les aules i en la dinàmica de funcionament:

2.2.1. Tasques

Pel que fa a les tasques que realitzen els alumnes a les aules, tindrem en compte, especialment, sis aspectes:

- Les unitats de programació que es treballen han d'interessar a l'alumnat en general. Han de tenir sentit, des del seu punt de vista. Dins els continguts que treballarem hi ha textos que són interessants per si mateixos: un conte, una llegenda... Altres poden tenir interès per la utilitat que tenen: les instruccions d'un joc, una carta... En tot cas, es tracta de posar les condicions i de comprovar que des del punt de vista de l'alumnat troben sentit al què fan i es mantenen interessats en la feina. En el treball a les aules i en la coordinació de cicles i etapes haurem de comprovar

que aquest aspecte es manté resolt, o bé posar les condicions per a resoldre'l.

- L'alumnat ha d'activar els coneixements previs sobre el tema que es treballa i ha de saber quines competències es pretén que adquireixi. Per tant, comprovarem que en iniciar les unitats de programació es tingui en compte aquest aspecte.
- Cada alumne ha de poder resoldre de manera satisfactòria, cadascú al seu nivell, les activitats que es proposen. Optem per treballar amb activitats obertes, que permeten una resolució satisfactòria depenent del nivell de cada alumne.
- Les activitats han de permetre avançar de manera òptima en la consecució dels objectius de l'alumnat, tenint en compte la seva diversitat. En la comprensió dels textos que se'ls proposen, en la construcció de textos col·lectivament, en petits grups o individualment, en l'expressió oral i en l'ús dels mitjans de difusió.
- L'alumnat que ho necessita ha de disposar de suports per a fer les activitats comunes, amb objectius adaptats. Bàsicament contemplem el suport dels companys en el treball en petits grups i del suport docent quan es requereixi. Per tant, portarem a terme un seguiment de l'alumnat més necessitat per a garantir, en tot el possible, que pugui participar plenament de les activitats ordinàries, amb els ajuts individuals necessaris.
- L'avaluació durant el procés d'ensenyament-aprenentatge ha de possibilitar que els docents coneguin l'evolució de cadascun i que serveixi per oferir-los els ajuts pertinents per augmentar el seu nivell de competències.

2.2.2. Organització de l'aula

En referència a l'organització de les aules tindrem en compte cinc aspectes:

- El material de treball, adequadament preparat. Tant la distribució de les taules i altres recursos d'ús comú, com el què necessita cada alumne i cada docent durant les sessions de classe.

- L'organització adequada del temps en les parts de cada sessió. Per equilibrar el treball en les diferents competències i per a tenir cura del temps òptim de cada activitat, cadascuna de les quals s'ha d'ajustar a un temps òptim, per damunt o per dessota del qual disminueix el seu interès i l'eficàcia.
- Per formar els petits grups emprem criteris d'heterogeneïtat que ens permeten treballar de manera efectiva. Tenim especial cura del lloc on col·loquem els alumnes amb més dificultat. Alhora distribuïm bé el càrrec que cada membre del grup s'ha de responsabilitzar. De l'encert en la formació dels grups en depèn bona part de la dinàmica de cada petit grup i la possibilitat que tot l'alumnat pugui aprendre adequadament.
- L'organització de l'aula ha d'assegurar en tot el possible que puguin aprendre prou tots els alumnes. L'observació directa del treball a l'aula i l'avaluació durant el treball són dues maneres de tenir cura que tot l'alumnat avanci, cadascun al seu nivell, en base a uns mateixos continguts i a les activitats que se'n desprenen.

2.2.3. Dinàmica de l'aula

Pel que fa a la dinàmica de l'aula posarem l'atenció, especialment, en nou aspectes:

- L'entrada de l'alumnat a l'aula, perquè sigui tranquil·la, ordenada, àgil i amb un nivell de soroll moderat. Es tracta de tenir cura de la gestió de l'espai de temps que va des que l'alumnat comença a entrar a l'aula fins que tothom està assegut i atén a les consignes dels docents. Cal veure l'acompanyament dels docents durant aquests primers minuts, amb l'objectiu de crear un context còmoda per a tothom i favorable per a l'aprenentatge. Si a l'aula intervé més d'un adult es pot treballar el paper de cadascú, la posició en l'espai, les intervencions més adequades per a instaurar, des del primer moment, el context més favorable, el clima més apropiat per a iniciar el treball.

- Les consignes per iniciar les activitats han de ser clares, breus, dites sense interrupcions i donades quan l'alumnat està en condicions per escoltar-les. Això requereix, si més no, haver posat les condicions perquè l'alumnat pugui escoltar de manera atenta i ben disposada.
- La curada resolució de l'inici i el tancament de cada activitat realitzada. Després de la consigna l'alumnat s'ha d'afrontar a l'inici de l'activitat, que tindrà una durada determinada i un acabament. Es pot posar l'atenció en cadascun d'aquests tres moments, per a garantir en tot el possible una bona resolució del recorregut. Es pot detectar on es manifesten dificultats, entendre què les ocasiona i posar les condicions perquè no apareguin.
- L'òptima resolució dels processos de canvi d'activitat. En diem interstícis. És el moviment que es dona entre el moment que s'inicia el tancament d'una activitat i el moment que s'inicia l'activitat següent. Són processos on de vegades apareixen dificultats, degudes a canvis de materials, ritme diferent de l'alumnat o al moment de confusió que genera organitzar-se per a una nova tasca. Es poden treballar aquests processos amb una bona gestió del moviment que es dona i de l'estat emocional de l'alumnat.
- La gestió del temps durant la sessió, el grau d'encert en el temps esmerçat en cada part de la sessió, que ja ha estat prèviament organitzat, però que molt sovint requereix reajustar-lo en directa. La dinàmica de l'aula i la capacitat d'atenció de l'alumnat depèn, en bona part, de l'encert en la temporalització interna de cada sessió de classe.
- En el treball col·lectiu hi ha d'haver una bona participació de l'alumnat, dins un clima adequat. El temps dedicat al treball col·lectiu sol generar més dificultats de gestió, sobretot si es basa en aportacions orals dels alumnes. S'han de determinar les dificultats i el perquè, per posar les condicions que les minimitzin.
- En el treball en petits grups, tots els integrants hi han de participar de manera prou equilibrada. Tindrem cura de garantir que tots els alumnes treballin prou i que tothom accedeixi a totes les feines que suposen els processos de treball en equip: llegir,

escriure, participar en la correcció dels escrits que es van elaborant, passar-los a ordinador, elaborar dibuixos i difondre el treball. Hi ha d'haver una adequada capacitat de treball i un bon clima de grup. En el treball en petits grups cal un acompanyament continuat per part dels docents, amb l'objectiu de garantir-ne, en tot el possible, el funcionament òptim. Per tant, s'ha fer un seguiment dels grups per mantenir-los en condicions adequades per al treball cooperatiu, i per intervenir en la dinàmica o en la tasca quan sigui convenient.

- El treball individual de l'alumnat ha d'afavorir la seva autonomia i interès. Es pot posar l'èmfasi en les condicions dissenyades i en la gestió de la tasca individual, com a elements clau per aconseguir un treball amb autonomia i interès per part de l'alumnat quan treballa sol.
- El clima general de l'aula ha de ser satisfactori. En el sentit de benestar general, cura a l'autoimatge de tothom i respecte mutu. Es pot treballar les condicions necessàries per avançar en aquest aspecte determinant de la dinàmica de les aules.

Certament, podríem identificar altres aspectes importants com a temes de treball a l'aula. Però els inclosos en aquest llistat permeten millorar en l'adequació a la diversitat en condicions màximament ordinàries. Cadascun d'aquests temes pot ser objecte de treball per a l'avenç de la proposta inclusiva d'educació. Entenem que només quan siguin clarament insuficients, aquests recursos que ofereix el treball a les aules, són justificades altres mesures. I entenem que un dels esforços importants en l'avenç educatiu cap a un model inclusiu ha de dirigir-se a optimitzar aquest recurs.

El quadre adjunt pot facilitar l'anàlisi de tots aquests aspectes i servir per identificar punts forts, punts febles i prioritzar adequadament els temes a treballar per a millorar l'actuació a les aules ordinàries.

Adequació dels processos d'ensenyament-aprenentatge a la diversitat a l'A.O.

Blocs	Aspectes a tenir en compte	Aspectes satisfactoris i aspectes a millorar
Tasca	Les unitats de programació que es treballen interessen a l'alumnat en general? Tenen sentit, des del seu punt de vista?	
	L'alumnat ha activat els coneixements previs sobre el tema que es treballa i sap quines competències es pretén que adquireixi?	
	Cada alumne pot resoldre les activitats de manera satisfactòria, cadascú al seu nivell?	
	Les activitats permeten avançar de manera òptima en la consecució dels objectius de l'alumnat en la seva diversitat?	
	L'alumnat que ho necessita, disposa de suports per a fer les activitats comunes, amb objectius adaptats?	
	L'avaluació durant el procés d'ensenyament-aprenentatge, és satisfactòria?	
Organització de l'aula	Hi ha el material de treball adequadament preparat?	
	L'organització del temps en les diferents parts de la sessió és adequada?	
	Els criteris de formació de grups d'alumnes, són adequats?	
	En els petits grups, treballen de manera prou equilibrada tots els components? Treballen "tots en tot"?	
	L'organització de l'aula, assegura en	

	tot el possible que puguin aprendre tots els alumnes?	
Dinàmica de l'aula	L'entrada de l'alumnat a l'aula és tranquil·la, ordenada, àgil, amb un nivell de soroll adequat i els desplaçaments de l'alumnat per l'aula ben gestionats?	
	Les consignes per iniciar les activitats són clares, breus, dites sense interrupcions, donades quan l'alumnat està en condicions per a escoltar-les?	
	Hi ha una bona resolució en l'inici i el tancament de cada activitat realitzada?	
	Hi ha una bona resolució dels processos de canvi d'activitat. (Intersticis)?	
	Gestió del temps durant la sessió: S'aconsegueix un encert suficient en la distribució del temps esmerçat en cada part de la sessió?	
	En el treball col·lectiu, hi ha una bona participació de l'alumnat, dins un clima adequat?	
	En el treball en petits grups, tots els integrants participen de manera prou equilibrada? Hi ha una adequada capacitat de treball i un bon clima de grup?	
	El treball individual de l'alumnat, afavoreix de manera adequada la seva autonomia? Manté el seu interès?	
	El clima general de l'aula és satisfactori?	

2.3. ELS GRUPS DE FORMACIÓ DOCENT

Amb el col·lectiu de mestres implicats en el projecte d'educació inclusiva de la comarca, mantindrem al llarg del curs un seguit de sessions de treball, agrupades en quatre àmbits:

2.3.1 Equips directius.

2.3.2 Ús de les TAC i mitjans de comunicació.

2.3.3 Educació infantil.

2.3.4 Educació primària.

2.3.1. Equips directius

Franja horària comuna

El treball iniciat el curs passat amb el col·lectiu d'equips directius de les escoles de la comarca se centrava en temes d'organització dels centres, que afavorissin la proposta inclusiva. Ens van acompanyar la Marita Navarro i la Carme Sanjuan de la UAB. Entre tots els centres vam acordar destinar una franja horària comuna (Per exemple, de primer a sisè de 12 a 1 cada dia), en la qual els alumnes de les aules fessin activitats que els permetés la major autonomia possible, per facilitar que una altra part poguessin sortir de l'aula sense trencar la dinàmica. Aquest curs dedicarem una part del treball a fer el seguiment d'aquesta franja: organització, activitats que s'hi porten a terme i funcionament de les activitats.

Es tracta, doncs, d'organitzar una franja horària comuna, entre diferents cursos o cicles del centre, on l'alumnat realitzi un treball individual autònom, que el pugui posposar sempre que calgui. Per tant, que li permeti sortir de l'aula per fer altres feines, sense que això suposi una interferència per a ningú. En aquesta franja les activitats de base poden ser: exercicis d'ortografia, càlcul, lectura...

Durant aquesta franja una part de l'alumnat (que pot ser de diferents cursos o cicles) sortirà de l'aula per a: gestionar la revista digital, difondre produccions a través de la ràdio, actualitzar la pàgina web de l'escola, mantenir reunions de consell de delegats i delegades, realitzar entrevistes, fer filmacions, elaborar textos que hagin escollit ells mateixos per difondre'ls a través dels diferents mitjans, preparar

exposicions orals sobre temes o assajar dramatitzacions. Cada escola haurà de concretar les activitats i l'horari previst per aquesta franja comuna.

Aquesta organització fa possible ajuntar, quan calgui, diferents cursos amb un sol mestre, de manera que es disposi de mestres per acompanyar el grup d'alumnes que treballa en els mitjans de difusió.

Activitats extraescolars

D'altra banda, dedicarem un espai a repensar el treball social perquè tots els alumnes que els interessi puguin fer activitats extraescolars, dins i fora del seu centre. Precisarem quines condicions caldria posar i qui s'hi hauria d'implicar:

- AMPA. Organitzar activitats per tots els nens i nenes, i pensar amb les barreres que impedeixen que en puguin fer (econòmiques, transport, handicaps...).
- Ajuntaments. Posar les condicions perquè tots els alumnes que vulguin es puguin apuntar a les diferents activitats que organitzen els l'ajuntament (colònies esportives, tallers, escola de música, Centre Obert, altres activitats.)
- Altres entitats que ofereixen activitats extraescolars. Posarem les condicions perquè donin la major obertura possible a tot l'alumnat que li interessi (piscines, colònies, concursos, hipoteràpia...).

Sessions de treball previstes:

Primera sessió (14 de desembre):

Posada en comú de l'inici de l'aplicació de la franja horària: horari, cursos implicats, activitats que s'hi porten a terme, dificultats que cal resoldre...

Aportació de la Marita Navarro i de la Carme Sanjuan.

Segona sessió (22 de febrer):

Seguiment del treball realitzat a la franja horària, tenint en compte les aportacions de la primera sessió.

Treball en base a les propostes de la Marita Navarro i de la Carme Sanjuan.

Seguiment de les experiències vinculades amb el tema de ciutadania.

Planificar una millora en la inclusió social de tot l'alumnat en el tema d'activitats extraescolars.

Tercera sessió (17 de maig):

Valoració del treball, amb la Marita Navarro i la Carme Sanjuan de la UAB. Propostes de millora.

Planificació del curs vinent.

2.3.2. Ús de les TAC i mitjans de comunicació

Fa cursos que promovem la difusió de les produccions de l'alumnat a través de canals diversos, un dels quals són les TAC. L'objectiu que pretenem aquest curs és que aquest grup ajudi a resoldre les dificultats que es van trobant els centres a l'hora d'emprar les noves tecnologies per difondre les produccions de l'alumnat. S'hauria de facilitar que bona part del professorat tingui competència a l'hora de gestionar la difusió de les produccions, com a via per aconseguir una autonomia cada vegada major de l'alumnat en la gestió.

En aquest grup s'inclouran alguns professionals de primària i dels IES de la comarca, interessats a emprar les TAC com a mitjans de difusió de les produccions dels alumnes.

Dedicarem atenció especial a:

- Ràdio
- Pàgina web/bloc

- Revista digital
- Videoconferència

Primera sessió (23 de novembre):

Valorar quines dificultats hi ha als centres amb l'ús de la ràdio i la revista digital. Precisar estratègies per a generalitzar l'ús d'aquests dos mitjans per la major part dels docents i de l'alumnat.

Segona sessió (15 de març):

Valorar quines dificultats hi ha als centres per penjar documents als blocs de la pàgina web i per gestionar les videoconferències. Elaborar estratègies per generalitzar l'ús d'aquests dos mitjans per a la major part dels docents i de l'alumnat.

2.3.3. Educació infantil

Durant el curs 2008 - 09 vam començar el treball amb el col·lectiu de mestres d'educació infantil. La proposta es va concretar en un treball de llengua: els contes, les dramatitzacions i la incorporació del treball sobre els menús en les rutines a l'aula, per garantir, en tot el possible, que les propostes educatives s'adaptessin a la diversitat a les aules ordinàries. També preteníem posar-nos en contacte amb centres que treballessin bé aquests aspectes. Per això vam posar-nos en contacte amb les professionals del CEIP Sant Jordi, de Fonollosa. Vam fer una lectura d'alguns textos d'aquest centre, van venir a la comarca a fer una sessió de treball per explicar-nos l'organització i el funcionament del centre, i posteriorment vam anar a visitar-lo, per creuar la seva organització i funcionament amb les aportacions que vam recollir de les escoles d'Amara Berri, del país basc.

Pel curs proper tenim previst establir contactes amb el CEIP Itaca i amb professionals que han estat participant amb el treball de Reggio Emília. D'aquests centres en llegirem documentació d'interès, ens posarem en contacte amb alguns dels seus professionals i visitarem els centres.

Pel que fa a l'intercanvi entre centres, posarem en comú l'organització de cadascú i el treball per racons.

Primera sessió (5 d'octubre):

Exposició per part d'un mestre de l'escola Itaca de l'organització i funcionament de l'etapa d'educació infantil. Posarem èmfasi en el treball de racons. Valorarem aspectes susceptibles d'incorporar als centres de la comarca.

Segona sessió (18 de gener):

Exposició per part d'un docent, expert amb el treball de Reggio Emilia, sobre l'organització i funcionament d'aquests centres. Valorarem aspectes susceptibles d'incorporar als centres de la comarca.

Intercanvi sobre el treball iniciat a rel de la primera sessió.

Tercera sessió (19 d'abril):

Posta en comú de les diferents experiències, valoració del treball i planificació del proper curs.

2.3.4. Educació primària

Dedicarem bona part de les sessions de treball a posar en comú el recorregut que faci cada centre en les seves experiències d'intercanvis entre escoles d'altres cultures o de treball sobre coneixement d'altres pobles del món. Analitzarem les dificultats que van apareixent en les maneres de comunicar-se entre centres, en els textos emprats per a millorar la coneixença mútua - correspondència, receptes de cuina, textos instructius...- i treballarem el procés de difusió pels mitjans disponibles.

Ens posarem en contacte amb alguna persona experta sobre la temàtica d'escoles compromeses, amb la finalitat de mantenir-hi un intercanvi directe.

2.3.5. Calendari de les sessions de treball:

Data	Coordinador o formador	Títol	Participants
Dimecres 9 de setembre (9:00 - 14:00)	Varis	III Jornada d'educació al Berguedà. "Educació inclusiva i compromís social!"	Mestres i professors
Dilluns 26 d'octubre (15:30 - 18:00)	EAP	"Educació inclusiva i compromís social"	Mestres que fan docència compartida a primària
Dilluns 1 de febrer (15:30 - 18:00)	EAP	"Educació inclusiva i compromís social"	Mestres que fan docència compartida a primària
Dilluns 10 de maig (15:30 - 18:00)	EAP	"Educació inclusiva i compromís social"	Mestres que fan docència compartida a primària
Dilluns 23 de novembre (15:30 - 18:00)	EAP	"Les TAC en el projecte d'educació inclusiva"	Coordinadors informàtics
Dilluns 15 de març (15:30 - 18:00)	EAP	"Les TAC en el projecte d'educació inclusiva"	Coordinadors informàtics
Dilluns 5 de octubre (15:30 - 18:00)	EAP/CEIP Itaca	"L'educació infantil en el projecte d'educació inclusiva"	Mestres d'educació infantil Representant de l'equip directiu
Dilluns 18 de gener (15:30 - 18:00)	EAP/Reggio Emília	"L'educació infantil en el projecte d'educació inclusiva"	Mestres d'educació infantil Representant de l'equip directiu
Dilluns 19 d'abril (15:30 - 18:00)	EAP	"L'educació infantil en el projecte d'educació inclusiva"	Mestres d'educació infantil Representant de l'equip directiu
Dilluns 14 de desembre (9:00-12:00)	Marita Navarro/Carme Sanjuan/ EAP	"L'organització de centre en el projecte d'educació inclusiva"	Equips directius
Dilluns 22 de febrer (9:00-12:00)	EAP	"L'organització de centre en el projecte d'educació inclusiva"	Equips directius
Dilluns 17 de maig (9:00-12:00)	Marita Navarro/Carme Sanjuan/ EAP	"L'organització de centre en el projecte d'educació inclusiva"	Equips directius

3. RELACIÓ DE CENTRES IMPLICATS

Els centres que participen en el projecte són:

CEIP Alfred Mata, de Puig-Reig
CEIP Gira-sol, de Montmajor
CEIP Gironella, de Gironella
CEIP Galceran de Pinós, de Bagà
CEIP Lillet a Güell, de La Pobla de Lillet
CEIP Olvan, d'Olvan
CEIP Princesa Làscaris, de Casserres
CEIP Sant Marc, de Bassacs
CEIP Sant Joan, de Berga
CEIP Sant Llorenç, de Guardiola
CEIP Sta. Eulàlia, de Berga
CEIP Sta. Maria d'Avià, d'Avià
Col·legi Vedruna, de Berga
E.E. Llar Sta. Maria de Queralt, de Berga

Tots els equips directius d'aquests centres s'impliquen en les sessions de treball que es porten a terme. La concreció del treball a l'aula pot anar des d'un cicle o una etapa a tota l'escola.

4. BIBLIOGRAFIA

BOOTH, T; AINSCOW, M. (2006): Índex per a la inclusió. ICE-UAB. Barcelona.

CORNELLY, F. MICHAEL. (2008): Handbook of Curriculum and Instruction. Ed. Sage. California.

PUJOLÀS, PERE. (2002): Aprendre junts alumnes diferents. Ed. Eumo. Vic.

SÀNCHEZ-CANO, M. (2009): La conversa en petits grups a l'aula. Ed. Graó. Barcelona.

STAINBACK, SUSAN. (2001): Aulas inclusivas. Ed. Narcea. Madrid.

<http://www.escolescompromeses.org/cat/index.php>

[http://phobos.xtec.cat/edubib/intranet/file.php?file=docs/programacio/del curriculum a les programacions.pdf](http://phobos.xtec.cat/edubib/intranet/file.php?file=docs/programacio/del%20curriculum%20a%20les%20programacions.pdf)

<http://www.educacionsinfronteras.org/>

<http://www.fundacionvicenteferrer.org/esp/index.php>

<http://www.fundacionalda.org>

Annex 1

OBJECTIUS I AVALUACIÓ DE LA UNITAT SOBRE INTERCANVI

1- LLENGÜES	
OBJECTIUS	PROPOSTES PER A L'AVAUACIÓ
<p>1. Llegir i escriure textos de tipologia diversa en català, castellà o anglès, en petit grup i individualment. <i>(En base als objectius de cada cicle. Veure continguts "Nou Currículum" penjats a la web de l'EAP del Berguedà).</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> . Escriure individualment un text per part de l'alumnat, en català, castellà o anglès. . Autoavaluació de les produccions escrites. Ús de pautes d'autoavaluació. . Avaluació inicial de l'escriptura (aspectes formals, estructura, contingut i aspectes lingüístics). Posar més èmfasi en un aspecte o en un altre segons els cicles. . Avaluació de la lectura, comprensió i expressió de textos. <i>(Veure graelles d'avaluació d'autoavaluació penjades a la web de l'EAP del Berguedà)</i>
<p>2. Escriure textos en diferents formats (manual i ordinador).</p>	<ul style="list-style-type: none"> . Escriure un text individualment, al final de cada model textual treballat, tenint cura de la presentació. . Escriure un text a l'ordinador: obrir, escriure, desar, justificar, utilitzar aspectes del format, ús del corrector... (cicles mitjà i superior).
<p>3. Comunicar oralment un treball realitzat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> . Exposar oralment un treball realitzat. Avaluació per part del docent amb el recurs de les graelles ja disponibles. Autoavaluació per part de l'alumnat que fa l'exposició i avaluació per part de la resta d'alumnes, fent una crítica constructiva.
<p>4. Afavorir el treball autònom.</p>	<ul style="list-style-type: none"> . Escriure textos amb l'ús del mètode de treball. . Observar com cada alumne/a organitza i planifica el treball: presa de decisions, lectura, escriptura, revisió de l'escrit, producció final, crítica, autoavaluació i difusió.

2- CONEIXEMENT DEL MEDI NATURAL I SOCIAL	
OBJECTIUS	PROPOSTES PER A L'AVAUACIÓ
1. Conèixer el medi natural, social i cultural, i persones del país on es fa l'intercanvi.	<ul style="list-style-type: none"> . Conversa, a l'inici del projecte, sobre les persones, la cultura i el medi del país estudiat. Els docents poden anotar i organitzar allò més rellevant. . Realitzar mapes i gràfics i ubicar les dades rellevants. . Fer una avaluació final, per escrit, conversant... de què saben de l'altre país i cultura: medi natural, social i cultural. . Fer un llistat dels aspectes humans que podem aprendre de l'altra cultura.
2. Entendre conceptes bàsics relacionats amb la temàtica tractada: democràcia, latifundi, pobre, empobrit, subdesenvolupament, colonialisme... adequats a cada cicle.	<ul style="list-style-type: none"> . Avaluar la comprensió d'aquests conceptes.

3- CIUTADANIA

OBJECTIUS	PROPOSTES PER A L'AVAUACIÓ
<p>1. Comprendre i ser sensible amb l'altra cultura. Comprendre la diferència cultural de manera positiva.</p>	<p>. Explicar, oralment o per escrit, què els ha aportat l'intercanvi amb l'escola de l'altre país.</p>
<p>2. Conèixer els drets dels infants i algunes condicions necessàries perquè es respectin.</p>	<p>. Comprovar quins deures i drets coneixen en l'avaluació inicial. Es podria fer en assemblea. . Anomenar, entre tots, drets i deures que haurien de tenir a l'escola, a la família i al carrer. http://www.bcn.cat/infancia/catala/arbre_drets/drets_dels_infants.html http://www.dretsinfant.cat/).</p>
<p>3. Aprendre a comunicar-se amb l'altre escola o persona amb qui es fa l'intercanvi: a l'inici, durant el procés i en el comiat. Saber preguntar i escoltar sobre els seus interessos, ser respectuós, emprar un diàleg d'igual a igual, entendre els ritmes</p>	<p>. Valorar, per part de l'altra escola, com ha anat l'intercanvi. . Valorar, per part dels adults implicats, com ha anat l'intercanvi, a través d'una avaluació continuada, d'un treball en assemblea, d'una avaluació final... . Valorar en grup, per part de l'alumnat, la comunicació amb l'altra escola o amb les altres persones implicades en l'intercanvi.</p>

habituals de l'altre.	
4- ALTRES	
OBJECTIUS	PROPOSTES PER A L'AVAUACIÓ
1. Adequar el projecte d'intercanvi a la diversitat dels alumnes. Ajustar objectius i activitats a tot l'alumnat de les aules.	. Valorar l'adequació de les activitats a tot l'alumnat.
2. Treballar en petits grups a l'aula.	. Avaluar el treball en petit grup: el funcionament i les produccions.
3. Utilitzar les TAC per saber buscar informació a les web, per realitzar els treball i per fer-ne la difusió.	. Avaluar la cerca i selecció d'informació a internet, i ús dels cercadors i webs.
4. Participació de les famílies.	. Valorar la informació facilitada a les famílies i la seva participació.

